

Den amerikanska populärmusiken

En föreläsningsserie av Sven-Erik Klinkmann, Åbo Akademi

1. Sju musikaliska strömmar:

Pop, Jazz, Country pop

Den amerikanska sociologen Philip H. Ennis: *The Seventh Stream. The Emergence of Rocknroll in American Popular Music* (1992) har myntat begreppet musical stream och menar att den amerikanska musiken fram till rocknrollen har bestått av sex olika musikaliska strömmar, tre stora och tre mindre.

Vad är då en musikalisk ström enligt Ennis? (s. 21)

Består av flera olika element: 1. ett artistiskt system, 2. en ekonomisk ram och 3. en social rörelse. Observera att det alltså inte bara handlar om en stilmässig definition.

Det artistiska systemet är som ett kaleidoskop bestående av artisterna, distributörerna, publikerna och kritikerna.

Den ekonomiska ramen konstituerar en kanal genom vilken musikens sprids. Skivbolag, hitlistor: pop, race records, hillbilly. De tre "traditionella".

Den sociala rörelsen involverar grupper utifrån ras, klass, kast, åldersgrupp, kön eller någon annan geografiskt-kulturell enhet som Södern, Staden, Nationen. Strömmen är en lös struktur. Inom varje ström finns en egen ethos: olika slags symboler, frisyrer, sätt att klä sig, tala, röra sig.

Bakgrunden: låga former, minstrelshower, Minstrel, Black face comedy. Thomas 'Daddy' Rice, Dan Emmett. Frågan om svart och vitt den centrala.

Vaudevilleteatrar, kringvandrande minstrel- eller medicineshower. Blues- och varietéklubbar, burlesque-shower, juke joints på landsbygden, Broadwayshower. Den perfekta amerikanen omfattar både det svarta och det vita men samtidigt är samhället segregerat uppdelat i en svart och en vit del. Tabu: äktenskap över den s k rasgränsen, låg procent, lägre än alla andra befolkningsgrupper.

Black face comedians: Bert Williams, Al Jolson, Sophie Tucker, Ma Rainey, Roy Acuff, Eddie Cantor, Bob Wills etc. Minstrel: Det rytmiska, ej det melodiska eller harmoniska.

Figurer: sydstatsfiguren Jim Crow, nordstatsdandyn Zip Coon. Coon-sångs

Danser: Jump Jim Crow, walk around, cake walk, turkey trot, foxtrot, swingens lindy hop, jitterbug, rockens rock 'n' roll och twist.

1. Scott Joplin/Louis Chauvin: Heliotrope Boquet

Det är inspelat på en s k pianorulle, alltså en mekanisk anordning som anbringas ett piano som blir ett självspelande piano, s k player piano eller pianola. Inte säkert om det är Joplin själv som spelar, han var ingen stor pianist.

Ragtime: den första profana amerikanska musikformen, blandning av europeiska och afro-amerikanska element: utvecklad ur marschformen, synkopering, om-pah-bas, blue notes, crossrytmer, pianomusik, dansen är cakewalk, efter världsutställningen i Chicago 1893, utvecklad i Sedalia, Missouri, av Scott Joplin, andra fina ragtimekompositörer var James Scott från Kansas City, Tom Turpin, St Louis, Eubie Blake, Luckey Roberts i New York. St Louis blev centrum för ragtime när Joplin flyttade dit. Joplin flyttade till New York, skrev operan Treemonisha, fiasko. Joplins största hitlåtar var Maple Leaf Rag (1899), The Entertainer.

Popen utvecklas under början av seklet ur ragtime och andra källor (även operett) mellan högt och lågt (inslag av vaudeville, svarta rytmer, synkopering om än inte mycket):

I Tin Pan Alley som musikformen kallas efter en gatstump på Manhattan en tendens att hitta den bästa låtskrivaren, den bästa låten, tävlingsmentalitet, starkt judiskt dominerad bransch: förlag, professionella låtskrivare, sångare (till en början), koppling till Broadway (musical comedy, musical). Al Jolson hette Asa Yoelson, kallade sig The World's Greatest Entertainer, judisk immigrant från Ryssland, till USA som barn, vaudeville redan i ungdomen. Jazz Singer 1927, den första ljudfilmen

Musikexempel 2. Al Jolson: Swanee (1920, av George Gershwin)

Popströmmen. Olika namn: Tin Pan Alley, The American Popular Song.. Utmärkande: en stil som delvis påminner om den klassiska musiken, med färdigt skrivna sånger, i noter, s k sheet music. Professionella låtskrivare, textförfattare. Storhetstiden hela mellankrigsperioden 1917-1939.

Ur minstrelshow och variety-show utvecklades musical comedy i början på seklet. Storhetstiden blev 1920- och 1930-talen, Broadway, kompositörer som Jerome Kern (Show Boat 1928), George and Ira Gershwin (Lady Be Good 1924), Richard Rodgers & Lorenzo Hart (Babes In Arms 1937, Pal Joey 1940), senare med Oscar Hammerstein II

(Oklahoma! 1943, South Pacific 1949, The King & I 1951, Sound of Music 1959), Harold Arlen (skrev framför allt för Cotton Club på 1930-talet, senare The Wizard of Oz 39). Alla tiders största Tin Pan Alley-låtskrivare var dock Izzy Baline, Irving Berlin en judisk immigrant från Ryssland som var musikalisk utbildad men ägde ett osvikligt melodiskt sinne. Låtar som Puttin' on The Ritz, How Deep Is The Ocean, Cheek To Cheek, They Say It's Wonderful, White Christmas. Blev 101 år gammal.

Av textförfattarna är Lorenzo Hart, Cole Porter, Johnny Mercer och Ira Gershwin de mest sofistikerade. Deras texter är ofta förunderliga underverk av rytm, rim och talspråkighet blandat med 'finare' textinslag.

Berömda sånger: Cole Porter: Night And Day, Anything Goes, Let's Do It, I Get a Kick out of You, Just One Of those Things, Rodgers & Hart: Thou Swell, My Funny Valentine, Blue Moon, There's A Small Hotel Harold Arlen: I Gotta Right To Sing The Blues, Between The Devil And The Deep Blue Sea, I've Got The World On a String, Stormy Weather. Ledande uttolkare av dessa sånger: på damsidan, Ethel Waters, Ethel Merman, Judy Garland, Ella Fitzgerald, Billie Holiday, Sarah Vaughan, Dinah Washington, alltså ofta jazzsångerskor, bland herrarna många sångare med italiensk bakgrund, förutom Bing Crosby (som inte hade italiensk bakgrund!): Russ Columbo, Frank Sinatra, Perry Como, Al Martino, Tony Bennett (Anthony Benedetto), Dean Martin (Dino Crocetti). Även judiska sångare har varit framgångsrika: Efter Al Jolson bl a Eddie Cantor och Eddie Fischer.

Utvärdering av Tin Pan Alley (The American Popular Song): en blandform mellan högt och lågt, strävar mot en högre status, musiken och sången kan ses som en typiskt amerikansk, urban konstform. New York-baserad.

Sångaren projiserar sin egen personlighet i sången. Sinatra ett speciellt bra exempel. Smoothness, fin andningsteknik, hörs inte att han andas (tränade andning under vattnet), långa legatofraser, försök sjunga efter honom så märker ni hur svårt det är, portamento (dröjande stavelser) och andra finesser som påminner om opera. Men också påverkan av en annan tradition: svart jazz, blues, cabaret: Billie Holiday, Mabel Mercer.

Intensiv projektion av sin personlighet i sången.

Böcker: David Jasen: Tin Pan Alley, Rudi Blesh & Harriet Janis: They All Played Ragtime, Alec Wilder: The American Popular Song.

2. Jazz.

Musikexempel: Louis Armstrong: Mahogany Hall Stomp. 1933. Satchmo the greatest jazzman: improvisation, synkopation, swing. Trumpet både med och utan mute, sordin.

Mahogany Hall var en av de legendariska sporting houses i Storyville, nöjeskvarteren i New Orleans. Vad är sporting house? (Pianister som Jelly Roll och Tony Jackson). Svar: bordell.

När uppstod jazzen, var?

New Orleans, kanske så tidigt som 1905. Mannen som hävdade att han uppfann jazzen: Jelly Roll Morton, en kreol från New Orleans.

NO - the Crescent City, har speciell historia. Fransk koloni i nästan 100 år, spanskt en tid, sedan igen franskt igen, såldes av Napoleon till USA (The Louisiana Purchase 1802), fransk-katolsk karaktär men också infl. av afrikansk kultur, stor hamnstad, närhet till Karibien, uppdelningen av befolkningen i tre grupper, de svarta uptown, de vita downtown och kreolerna, mulatterna någonstans mitt emellan. Katolikerna var mer toleranta när det gällde de svartas musikutövande, de fick utveckla sin musik i framför allt karnevalen. Kreolerna fick del av den högre skolningen, med bl a opera, klarinettspel, klarinettskolor (inom olika familjer: Armand Piron, Alphonse Picou, Lorenzo Tio, George Baquet, Jimmie Noone, Sidney Bechet etc).

Second line (negro funerals, secret societies). Voodoo. Marie Laveau. High John The Conqueror. Vidskepelse. Blandning av katolicism och voodoo. Jazz = Ragtime - blues + latin tinge (rumba från Kuba, liknande rytmer på de andra karibbeanska öarna, som Haiti, Dominikanska republiken, Jamaika, Bahamas, Trinidad, Puerto Rico. Förutom Bahamas var öarna katolska. (Jamaika frågetecken)

Street parading bands, avlagda militärmusikinstrument efter spansk-amerikanska kriget 1898: klarinett, cornett (trumpet), trombon (dragbasun), banjo (afrikanskt, ersattes senare av gitarren), tuba - generalbas, ersattes senare av akustisk basfiol, piano och trummor. Sju man. Också fiol förekom allmänt. Utbroderingar, counterpoint, ett slags kollektiv improvisation inom rätt fasta ramar.

Fokus: rytm och timbre, improvisation.

Klassiska exempel på New Orleans jazz: King Olivers Creole Jazz Band, Louis Armstrongs Hot Five och Hot Seven-inspelningar, kreolmusikern Jelly Roll Mortons Red Hot Peppers inspelningar (1926), de tidiga vita grupperna ODJB (betyder Original Dixieland Jass Band), NORK (New Orleans Rhythm Kings). Första skivinspelningen av jazz var ODJB:s "Livery Stable Blues" 1917 i NYC.

Jazzens utveckling: Storyville stängdes 1917, jazzmusikernas exodus, flodbåtstrafiken, migrationen mot norr framför allt till Chicago och Detroit, New York, även Memphis. Chicago blev jazzens centrum på 1920-talet. Förbudstid, gangstervälde. Chicagoskolan. The Austin High School Gang:

Frank Teschemaier, Jimmie & Dick McPartland, Bud Freeman, Bix Beiderbecke, Eddie Condon, Frank Trumbauer. Lärde sig av de svarta och kreolska NO-musikerna. The Jazz Age: uttryck myntat av författaren F. Scott Fitzgerald, han som skrev The Great Gatsby. Danser: charleston, shimmy, foxtrot, andra djurdanser.

Swing. Kansas City. Se Ennis s. 82-83, från Chicago till New York (från slutet av 20-talet): swing. Riff (kort melodisnutt med ändrad harmonik), charts (grundkoncept för de olika sektionerna (reed, brass, rhythm).

Orkestrarnas storlek växte från 12 uppåt.

Jazzen som populär musikform: 1920-talet: King of Jazz Paul Whiteman, George Gershwin blandade jazz och konsertmusik: Rhapsody in Blue, Concerto in F, An American in Paris. Hot, sweet, society bands, hotel bands, dance bands. Ballrooms (danshallar).

1935 i Los Angeles The Palomar Ballroom: Benny Goodmans ork. med Gene Krupa vid trummorna Sing Sing Sing. Tonårshysteri. Swingen föddes, skapades av svarta arrangörer som Fletcher Henderson, Don Redman, John Nesbitt, Count Basie, Duke Ellington.

It Don't Mean a thing if it ain't got that swing. Swing ett svårdefinierat begrepp.

Jazz som dansmusik. Överbryggade klyftor? Segregerat samhälle.

Politisk omedvetenhet. Swingen ligger mellan den stora Depressionen och det stora världskriget.

WW2. Glenn Miller, jazz eller inte, tidens populärmusik, starkt eklektisk: lånade från en mängd källor. Svart jazz, vit pop, smörsång (sweet bands, Guy Lombardo, Kay Kaiser etc), ryska folkvisor, var som helst.

Smoothness, simplicity, contrasts, danskaraktär. Under WW2: världens populäraste underhållare.

Swingen dog i januari 1947. Blev för dyrt med stora turnerande ork, smaken hade ändrats.

Bebop: svarta avantgardistiska musiker skapade en ny stil som blev grunden för den moderna jazzen: Charlie Parker, Dizzy Gillespie, Bud Powell, Miles Davis, J J Johnson, Thelonius Monk osv. En musik som var medvetet svår, medvetet icke-dansvänlig, ett slags svart protest, kunde man säga. En musik att lyssna till. En konstmusik.

Gunther Schuller: Early Jazz och The Swing Era. Frank Tirro: Jazz.

3. Country

Musikexempel: Bob Wills & His Texas Playboys: Take Me Back To Tulsa. Insp. 1941.

Vad hörde vi här? Influenser, varifrån?

Varifrån kommer country?

Hur gammal?

Vilka källor?

1) Från sydstaterna, blandning av olika källor: södra Appalacherna med vita invandrare från England, Skottland och Irland: traditionella ballader, jigs, reels, hoedowns: fiddle, senare banjo, mandolin, gitarr. Från detta utvecklade string bands, slutet av 1800-talet.

Hillbillies betyder låga former: Regional musik, utvecklad efter pop, jazz och blues. Bluesvåg på 20-talet med s k classic blues som var vaudeville och blues, skivinspelningar.

1927 Bristol, Tennessee, på gränsen till Virginia. Inspelning av Carter Family och sångaren Jimmie Rodgers.

Två linjer i hillbilly-musiken - senare kallad country & western, country.

Carter Family-linjen är s k hard core country: stringbandstraditionen, den 'äkta, rena' countryn som närmar sig folkmusik, old time music.

Ballader, hymner, både profana och religiösa sånger, högstämt, nostalgiskt, vemodigt. Den linje fortsätts sedan under 40-talet när Nashville småningom börjar bli country-centrum. Radioprogrammet Grand Ole Opry och en mängd skivstudior. Obs: inga trummor i Grand Ole Opry!

Den andra linjen representerar hillbillyns bas och närhet till den svarta traditionen, blues, tuffa sånger om hoboes och rounders eller skojnummer, country comedy. Jimmie Rodgers och hans arvtagare på 1940-talet Hank Williams representerar den här linjen.

Jimmie Rodgers skapade country-genren: blue yodels, sånger om småfolket, men populär bara i sydstaterna, dog i tbc 1933.

Bluegrass: speciell country-stil, the high lonesome sound, skapades av Bill Monroe från Rosine, Kentucky, på fyrtioalet, gräset i hans del av Kentucky kallades bluegrass, därav namnet. En sträng, ortodox form av country, men också med improvisation, hot-spelstil: bara akustiska instrument. Monroe själv spelade mandolin, vidare gitarr, banjo (Earl Scruggs), gitarr, akustisk bas och förstas fiddle. Har levt vidare till i dag som new grass, intresserar unga musiker med rockbakgrund. Ett slags folk jazz.

Sydstaterna en reservoir av folklig musik i USA.

Old South: Atlantkusten från Virginia neråt, The Carolinas, Georgia, Florida, tobaksområde, blues, med ragtimeinslag, alltså lite gammalmodigt, men svängigt. Atlanta, Georgia tidigt centrum.

New South: Cottonplantagernas område. Mississippi (den delstat som har haft största andelen svarta (ung 2 av 3), Louisiana, Alabama, delar av Tennessee (Memphis-trakten) (the Deep South: bluesens hemland, Elvis, Jimmie Rodgers och Hank Williams, New Orleans, här föddes jazzen, bluesen, troligen också boogie woogien, rockabillyn, soulen.

Southwest: Texas, Oklahoma, (det tidigare Indian-territoriet) New Mexico, Arizona, flera amerikanska musiker har delvis indian-bakgrund, bl a Johnny Cash, Lee Viley, Jack Teagarden, Kay Starr, Mildred Bailey, Clarence Williams, Champion Jack Dupree, bröderna Neville, Tina Turner.

Texas-bluesen annorlunda än Mississippi Delta-bluesen, den klassiska bluesen, detta påverkar också countryn. Lättare, mer melodisk.

Texas fiddle skiljer sig från Appalachian fiddle, stark tradition av utedanser, barne dances, fusioner av musik, immigranter (tjecker, tyskar, järnvägsarbetare på 1800-talet förde hit dragspel, blåsinstrument, polka, i Tex-Mex, även i Tex-tzech, cajun, zydeco i Louisiana, östra Texas.

Hillbilly-country en låg form där sångarna får vara personliga. Johnny Cash har en röst med speciell klangfärg, också Hank Williams och Jimmie Rodgers skulle få låga stilpoäng inom en operatradition. Svart influens på nästan alla betydande countryinnovatörer: Jimmie Rodgers, Hank Williams, Johnny Cash, Elvis (obs tillhör countryn sociologiskt, delvis också musikaliskt).

Böcker: Bill Malone: Country Music USA. Country, the Music and Musicians.

2. Boogie woogie, Rhythm & Blues

Musikexempel: Pinetop Smith: Pinetop's Boogie woogie (1928)

Vad hörde vi här: en musikform som bildar en bas för rock'n'roll (tillsammans med blues och gospel). Synkopering, dansmusik, framåtdrivande rytm. Pianomusik, underhållningsmusik, ett slags blues, men annorlunda än vanlig blues, också pianoblues: snabbare inte fyraktens rytm utan åtta, eight to the bar, eight beat rhythm. Vandrande bas, crossrytmer.

Ingen vet vem som har uppfunnit boogie woogien, ingen vet heller var och när bluesen uppstått. Bluesen kan ha uppstått under 1800-talet vid tex ett så kallat levee camp, vad är det? Flodvallningsarbeten vid bl a Mississippi för att undvika översvämningar. Bluesen är från början en lantlig form, utmärkt av twelve bar, tolv takter, oftast sex sjunga och sex spelade på gitarr: call and response-formen, afrikansk, från Västafrika därifrån afro-amerikanerna kom. Blue notes: flatted third, fifth and seventh på den västerländska skalan. Pentatonisk skala i Västafrika. Blue notes innebär anpassning av de två skalorna. Bluesen ofta i stanzas, verser med tre rader, där den andra raden upprepar den första.

Boogie woogie är en folklig form liksom bluesen, men mer durpågglad än vanlig blues, up tempo, fylld av crossrytmer. Uppstod troligen vid

skogshuggar- och järnvägsarbetarläger i Louisiana, Texas omkring sekelskiftet, där kringvandrande svarta pianister underhåll arbetarna. Kan ha en koppling till ragtime. Spreds därifrån norrut, kom till Chicago där den vidareutvecklades inom ramen för en speciell institution the rent house party. Vad är det? Rent house partyt är en svart fest, för att betala hyran, pågick hela nätterna, det åts och dracks, musiken och den hembrända spriten flödade.

Migrationen norrut av svarta tog fart efter första världskriget (immigrationsströmmen till USA stängdes), industrialiseringen i norr, främst bilfabrikerna, drog, de svarta fyllde många av dessa jobb som uppstod: Going up the country lydde uttrycket när man emigrerade norrut. Till storstäder som Chicago, Detroit, Cincinnati, New York, St Louis. Svarta ghetton, överbefolkade: i Chicago South Side, i Detroit Black Bottom, i New York Harlem, i St Louis East St Louis, i Memphis West Memphis. Boogie woogie blev en specialitet i inlandsamerika, inte i New York där bluesen inte fått samma genomslagskraft - där utvecklades i stället en annan pianostil kallad stride, utifrån ragtime och klassisk musik, till jazzpiano: James P Johnson, Willie The Lion Smith, Fats Waller etc.

Men boogie woogie var mindre sofistikerad, mer råbarkad, rytmiskt uppdriven, en folkslig form. I Chicago uppstod en skola, från Pinetop: Meade Lux Lewis, Albert Ammons, Jimmy Yancey, Cripple Clarence Lofton... Pianot som ett percussion-instrument.

Boogie woogie skulle väl ha dött ut, under depressionen dog nästan allt svart skivinspelning, om inte John Hammond, en vit skrivproducent från New York, mannen som spelat in både Bessie Smith och Billie Holiday, i mitten på trettioalet hade återupptäckt Meade Lux Lewis inspelning 1927 av boogie woogielåten Honky Tonk Train Blues - boogien efterliknade ofta tågrytmen. Hammond blev eld och lågor över musiken, sökte upp boogie-pianisterna i Chicago: de hade slutat spela, jobbade nu som taxichaufförer och biltvättare. Han tog dem till New York, även en tredje, Pete Johnson från Kansas City, som ofta spelade tillsammans med bluesshoutern Big Joe Turner. Boogien blev en så k craze inom swingmusiken, fortsatte sedan som en viktig ingrediens inom den typ av blues som utvecklades från swingen och som kallades jump blues.

Boogie woogie har överlevt som separat musikstil in i våra dagar, framför allt i Texas, och där speciellt i Houston-trakten, där traditionen alltid varit speciellt stark. Efter andra världskriget uppstod det också ett viktigt svart musikfäste på västkusten, främst i Los Angeles, men även i San Francisco. Hit emigrerade många svarta blues- och boogie-pianister och gitarrister, från Texas (till försvarsindustrin). Det uppstod en blues och boogie-våg: s k elegant sofistikerad cocktail blues, s k Sepia

Sintras: Charles Brown, Amos Milburn, Ray Charles, Nat King Cole. Sjöng och spelade både finstämd blues och boogie (1945-55). Spelade in på independent skivbolag som Aladdin, Modern, Specialty.

Musikexempel 2: Eddie Cleanhead Vinson: Kidney Stew Blues.

Analys. Ett exempel på jump blues, eller tidig rhythm & blues, en svart form, en annan bland de vita mer populär artist var Louis Jordan, från Arkansas.

Jordan hade en mängd hits 1945-55, Is You Is Or Is You Aint My Baby, G I Blues, Five Guys Named Moe, Open The Door Richard, minstrelbakgrund, humor.

Cleanheads musik är en blandning av blues och jazz, inriktad på dans, barer, syltor s k juke joints. Rösten har en speciell knorr på slutet - ett utmärkande drag i jump blues, också bland blues shouters som är den vokala motsvarigheten. Rytmen är gungande, fjädrande, kanske ett arv från swingen. Bounce. Jfr Jive, jump blues. Jordan från minstrelshow till swing, spelade altsax i Chick Webbs berömda swingorkester i Harlem 1936-38, bildade därefter en egen orkester Tympany Five (fler än fem, två saxar, trumpet etc.

Cleanhead kom från Houston, Texas där blues- och jazz-traditionerna varit starka: 1920- och 30-talen var ju som vi konstaterade i samband med Bob Wills och western swing en period av livlig musikalisk aktivitet i Texas.

Särskilt Houston har försett världen med många fina saxofonister med en stor, tuff ton, honkers: Arnett Cobb, Erskine Tate, Cleanhead Vinson, Buster Smith, över huvud taget Southwest: Charlie Parker, Lester Young. Kansas City, se Ennis s 82.

Walter Page's Blue Devils, Bennie Motens orkester - blev Count Basies, Jay McShann med Charlie Parker. Territory Bands.

Början av femtiotalet: en enorm kraftexplosion av svart musik, i alla former mellan jazz och blues, mellan lantligt och urbant. LA, KC, NYC, New Orleans. Perioden 1945-55 är en sällsynt rik period för den svarta musiken i USA, kraftutvecklingen är enorm. Bland sångerskor fanns också fina företrädare förutom Ella som låg mer än Tin Pan Alley-hållet speciellt Dinah Washington (Ruth Lee Jones) som kom från en kyrklig bakgrund, sjöng gospel, oerhörd kraft, kunde ta hand om vilka sånger som helst och göra något av dem, levde intensivt, gift 7-8 gånger, missbrukade sprit och droger, dog 64, bara 39 år gammal. Från Alabama. Ruth Brown, miss Rhythm, LaVern Baker, en fin rhythm & bluesångerska. Som aldrig fick den stora hit som hon skulle ha behövt.

Louis Jordan slog bland vita: fenomenet heter crossover - tre listor: pop, r&b och country. På femtiotalet var crossover och cover två mycket viktiga begrepp. Vita artister gjorde cover av svarta artisters sånger, fick större hits än de svarta. Pat Boone och Elvis är skolexempel på detta, men också en artist som:

Georgia Gibbs: Tweedle Dee (55)

En poplåt som LaVernBaker gjorde till en r & b-hit, men Georgia Gibbs fick den stora pophit med låten, Elvis gjorde den också i sin show. Pat Boone gjorde liknande saker med Fats Dominos Blueberry Hill, Little Richards Tutti Frutti (från början en barblues med mycket oanständiga ord). Coversyndromet pekar på den rasistiska diskursen i amerikansk populärkultur. Segregationen, de två kulturerna.

Men det fanns en annan viktig utvecklingslinje också som handlar om de svartas musik i kyrkan: gospeln.

Musikexempel: Aretha Franklin: Take My Hand, Precious Lord.

Här hörde vi en kanske 16 år gammal Aretha Franklin sjunga i sin fars kyrka i Detroit. Pappan var Reverend C. L. Franklin. Notera utspelet, röstens melisma, publikens extas. När denna extas användes i profana sammanhang blev resultatet rock eller soul.

Bakgrund: spirituals, jubilee, ring-shouts där man rördevsig motsols, i ring, utan att lyfta fötterna från marken.

Methodist, southern baptists songbooks

Omkring sekelskiftet 1900 pingstväckelsen, före det två stora väckelserörelser, på 1760-talet och år 1800 i Kentucky: The Second Great Awakening, med en mängd extatiska uttryck, utomhusväckelse. Se Harold Bloom.

Possession, jfr voodoo i Haiti, kulten i Brasilien: andebesättelse.

Ett inflöde av en afrikansk spiritualitet, andlighet, påverkade också de vita i Sydstaterna, deras religionsutövande, både baptister och pingstvännen.

Sanctified och Holiness churches (pingstvännen), speciellt viktiga bland de svarta, gospelkvartetter, orgel i kyrkan, även andra instrument tilläts. Friare rörelser än i baptistkyrkorna. Innehållet strängt fundamentalistiskt. Här uppstår en viktig knut: är entusiasmen ett verk av Gud eller djävulen?

Många svarta gospelsångare började pröva sekulära former: tidiga exempel Sam Cooke, Jackie Wilson, James Brown, Ray Charles.

Doo-wop. Street corners. Barbering shop singing (Mills Brothers, Ink Spots). Gospel i tjugotalets Chicago: mer bluesbaserat: Georgia Tom

upplevde en omvändelse och blev Thomas A Dorsey, den stora svarta gospeltonsättaren. Skrev bl a Precious Lord, Take My Hand, Peace In The Valley (två av Elvis favoritgospelsånger).

Musikexempel: Ray Charles: What'd I Say.

Svart sångare, pianst från Florida, uppväxt i Georgia.

Ray Charles blandade blues och gospel, här även ett latinamerikanskt rytminslag, blandade egentligen alla olika amerikanska former, sjöng på 1960-talet även countrymusik ("I Can't Stop Loving You" etc), många svarta tyckte om countrymusik, men bara en känd svart countryartist Charlie Pride. Country-soul: Arthur Alexander, Dobie Gray. När soulen slog igenom på 1960-talet som en musik från sydstaterna var det på sätt och vis en countrysoul. Många av musikerna och de flesta producenterna bakom de svarta soulartisterna - Otis Redding, Aretha Franklin, Sam & Dave, Wilson Pickett - var vita, gäller både Memphis och Muscle Shoals, Alabama.

Integrerad grupp Booker T & MGs, två vita och två svarta.

På sextiotalet fick soul en kulturell betydelse: Bluesen var en musik som handlade om rasförtryck, "negativ" energi, soul var en positiv musik, innebar ett lyft för de svarta massorna. Soul var en livsstil, en filosofi och en politisk aktivism, nära koppling till medborgarrörelsen. Allt blev soul. Soul-food. Att ha soul var att vara äkta, en broder, solidarisk med de svarta. Lady Soul. Soul Brother Number One. James Browns utspel, testifying. Sexuellt explicit. Getting down to the nitty gritty.

I Detroit uppstod en variant av soul som var starkare anpassad till den vita marknaden, mer crossover-inriktad, lät vitare, men var paradoxalt nog svart: Tamla Motown, a black success story medan den svarta soulen från Memphis och Alabama rätt långt var en skapelse av vita producenter och musiker. Viktigaste soulgitarristen var vit: Steve Cropper, gänget i Muscle Shoals var vita etc. Viktigaste producenten var också vit: Jerry Wexler.

I Motown: Berry Gordy (f d boxare, löpande band-jobbare på bilfabrik), Supremes, Smokey Robinson & Miracles, Four Tops, Martha & Vandellas, Stevie Wonder, Marvin Gaye, Diana Ross, Jackson Fivce, Michael Jackson. Uppstoppade artister! Supremes. Nattklubben, Las Vegas var slutmålet. Starten i kyrkan, eller i doo wop. Musikaliskt löpande band. Liten anonym, skicklig grupp jazzmusiker från början. Producenter med distinkt sound: Holland-Dozier-Holland. Bassisten James Jamerson.

Hooks, förenkling, rytmatta, wall of sound. Norman Whitfield, Smokey Robinson. Se Ulf Lindbergs analys av Where Did Our Love Go i

Rockens text. Storhetstid 1964-67. Mest gospelbetonade bland Tamblas artister: Levi Stubbs, solist i Four Tops, Gladys Knight & Pips.

Kort om sextiotalets senare del: en radikalisering av det svarta samhället: Black Panthers, Malcolm X och hans Black Muslims - läs Malcolm X självbiografi om ni vill veta hur det är för en svart kille att växa upp i rassegregationens Amerika på 1940-talet. Finns på svenska. Mordet på Martin Luther King 1968, Cassius Clay blir Muhammed Ali, soulen utvecklas åt flera olika håll:

Sly & Family Stone: integrerat band, från Texas till Västkusten, funk, dansmusik, men också social kommentar, soul + psykedelia. Detsamma gäller om Marvin Gayes Whats Going On, social kommentar + ekologisk medvetenhet.

Curtis Mayfield: social kommentar, gospel, stor form, böljande orkestreringar.

The Philly Sound, sötsliskigare, gospelbetonat, sweet-soul, senare även disco- och popanpassat.

Kenny Gamble & Leon Huff MFSB-Band. Arrangör även Thom Bell.

Höjdare If You Dont Know Me By Know med Harold Melvin &

Bluenotes, solist Teddy Pendergrass. Andra: The O'Jays, Three Degrees.

Mogen soul och sängkammersoul: Donny Hathaway, Roberta Flack (The First Time I Ever Saw Your Face, Killing Me Softly with His Song (s sofistikerad, nattklubbsprägel). Ramsey Lewis The In Crowd. Den nya svarta medelklassen. Svarta deckare: Shaft (musik av Isaac Hayes), även Curtis Mayfield Superfly 1972, blaxploitationfilmer (jämför dagens svarta Hollywood-regissör Spike Lee (som gjort film om Malcolm X, utifrån självbiografen).

Böcker: Leroi Jones (Amira Baraka): Blues People, Alex Haleys Roots.

Skivexempel The Temptations: Papa Was A Rolling Stone (Norman Whitfield/Barret Strong)(6:51), originalversionen 11:45 år 1972, den psykedeliska eran.

Böcker att läsa: Nelson George: Death of Rhythm & Blues, Peter Guralnick: Sweet Soul Music.

3. Rock 'n' roll

Musikexempel Carl Perkins: Dixie Fried.

Vem var artisten? Den mest typiska rockabilly-artisten. Vad är rockabilly?

Hillbilly rock 'n' roll. Vad utmärkte soundet?

Gitarrbaserat, enkelt, gitarren lät lite som en kulspruta. Blues i botten, men ändå en "vit", country-känsla. Landsbygd, dansmusik, energi, uppkäftighet.

Rockabillyn föddes i början på femtiotalet i Memphis, Tennessee. Vad utmärker Memphis som stad: närheten till Mississippi-deltat, stark svart kultur i området (svarta nöjesgatan Beale Street), genomgångsort för "going up the country" - från Mississippi, Alabama, Louisiana till Chicago. Många stannade i Memphis. Memphis ligger at the crossroads: vid Mississippi, landsvägen öst-väst, järnvägen kommer från söder.

Rockabilly-artisterna var unga, vita grabbar från sydstaterna, landsbygden, white trash. Födda omkring eller strax efter Depressionen, osedda, ville bli sedda. Södern var strikt segregerat, men den svarta musiken betydde mycket, starka radiostationer, i Memphis fanns ett par stora svarta stationer, WDIA, och en vit WHBQ som spelade mycket svart musik (framför allt DJ:n Dewey Philipps som spelade Elvis första skivor, seven or eleven times in a row, That's All Right Mama). En vit skivproducent från Alabama som fått upp ögonen för den svarta musiken: spelade in massor av svarta namn. Sam Phillips. Memphis på femtiotalet var ett getingbo av influenser: här fanns allt: country blues, boogie, jazz, hillbilly, western swing, country boogie, gospel.

Vilka är källorna till rockabillyn?

Rockens breeding places:

Kansas City - jump blues

Los Angeles - boogie piano

New Orleans - rhythm & blues: Fats Domino "The Fat Man" 1949, Roy Brown Good Rocking Tonight 1947 (blandning av blues och gospel).

Bluesrumba i NO, second line joy, partyhålligång.

Sam Phillips inspelningar av boogie och r & b: tex Jackie Brenston's Rocket 88 (med Ike Turners band) 1951.

Ungdomskulturen, den vita. De svarta vill vara macho, tuffa, vuxna.

Den vita musiken blev mer lekfull, jfr country comedy, mer generationsfixerad, den första konsumtionsgenerationen. Eisenhower-åren.

Den första rockgenerationen: Bill Haley, Little Richard, Chuck Berry.

Haley: från nordstaterna: blandning av jump blues och country (blåsare), saknade dock karisma (Rock Around The Clock).

Little Richard: häftig utstyrsel, scenshow (androgyn, bisexuell),

blandning av burlesk och gospel (bakgrund i både gospelkörer och minstrelshower). Familjen starkt religiös, adventister. Utslängd hemifrån vid 14, p g a vilt (homosexuellt) leverne. Adopterad av vita klubbägare i Macon, Georgia, en starkt segrererad stad. Diskade på busstationen och tänkte ut sina låtar.

Nonsensorden i Tutti Frutti ersatte sexuellt vågad text, spelade in i New Orleans, ändrade stil från jump blues, blues shouting till rock screaming, falsett. Sättet att sjunga falsett kanske ett afrikanskt drag. Någoting liknande förekommer även på Hawaii.

Macon Georgia: Little Richard, James Brown, Otis Redding.

Chuck Berry: född av välbeställda föräldrar i Kalifornien kom till St Louis, utbildade sig till frisör, fängelse för armed robbery 1944, senare problem med rättvisan (rasistiska rättegångar där han anklagades för att ha tagit minderårig arbetskraft över delstatsgränsen). Eklektisk, rockens största tonsättare, ironisk, specialist på att beskriva tonåringens värld i femtiotalets Amerika. Maybellene, Johnny B. Goode, Schooldays, Promised Land, enkelt men mycket effektivt riffbaserat gitarrsound, lärde sig av Louis Jordans gitarrist Carl Hogan (lärdomarna från Berry har gått vidare till Beach Boys) och engelska grupper. Roll Over Beethoven.

Rock 'n' roll Rebel without a cause, vad var det som var så farligt med rocken?

Möjliga förklaringar:

Dess kroppslighet, ethos stred mot en puritansk etik i USA.

Dess kulturella lågklassighet gjorde att den betraktades som trashig, i motsats till allt högt, vackert och ädelt.

Ennis talar om tre grupper i high school: den duktiga gruppen, de skötsamma, de indifferent och de busiga. Det var den tredje som var kärnan i den första rock-generationen.

Rocken i femtiotalets Amerika - och i filmer om och med rock - likställdes med JD - juvenile delinquency, ungdomsbrottslighet.

Rocken stod för rebelliskhet mot föräldragenerationen, ohyfsade seder, klädsel, hålligång, utmanande sexualitet, blackness eller 'white negroes'.

Norman Mailer skrev en essä 1958 om The White Negro. Den vite som ville efterlikna den svarta. Kallade denne en social psykopat.

Det kan också ha funnits en rasistisk komponent - när Elvis spelade gospel vid pianot bakom scenen vid en turné tillsammans med countrybröderna Louvin, sa Ira Louvin åt Elvis: Why do you play that nigger shit in here?

"Systemet", etablissemanget gjorde sitt för att försöka knäcka rockvågen, och man lyckades nästan: Elvis åkte in i armén, Chuck Berry åkte in i fängelset, Little Richard blev religiös, Jerry Lee Lewis förstörde sin karriär sedan det framkommit att han på äkta sydstatsmanér gift sig med sin minderåriga kusin (13 el 14 år gammal), Buddy Holly dog i en flykrasch, Eddie Cochran i en bilkrasch. Allt detta inträffade ungefär 1958-59.

Men rocken gick inte att stoppa, eftersom musiken satt rätt i tiden, tonåringarna tog den till sig och utgjorde en allt köpstarkare grupp.

Musikexempel: Bo Diddley: Bo Diddley

Vad kan man säga om detta? Rock? Blues?

Men även en rumbabeat, maracas, högst personligt, rockens dittills mest minimalistiska sound, en förebild för senare tiders punk och rap.

Bo Diddley - vem, vad?

Ellas McDaniel - faderns namn var Bates - kort om hans karriär, född i Mississippi 1928, uppväxt bland adoptivföräldrar, familjen flyttade till Chicago 1934, studerade klassisk violin som barn, självlärd på gitarr, försökte också lära sig spela sax som Louis Jordan, boxare, i Golven Glove - många svarta amerikanska sångare och musiker har boxningsbakgrund - t ex Jackie Wilson, Professor Longhair från NO, Champion Jack Durpee från samma stad, James Brown, Screamin' Jay Hawkins, en annan svart rockpionjär. Boxning var viktigt i ghetton, gav sångarna en fysisk och psykisk styrka.

Bo Diddleys rytm brukar kallas hambone eller shave and a haircut six bits beat, var en alltför svart image för att slå bland vita, glöms ofta bort i rockhistoriker, men är viktig som trendsättare.

Vad är en Bo Diddley - ett enstängat afrikanskt instrument, ett slags enkel gitarr. Bo Diddley är också speciell för att han sjunger om sig själv, skrytsamt, kanske, ingår i en svart retorisk strategi som brukar kallas The Signifying Monkey, där det också ingår att man talar illa om sin motståndare.

Han använder också endel lätt parodiska voodoo-inslag i sina sånger.

En viktig sångare inom den tidiga rocken är Buddy Holly från Lubbock i West-Texas. Buddy Holly tog inspiration från en mängd håll, också från Bo Diddley vars speciella rytm han kopierade i låten Not Fade Away.

Buddy Hollys karriär räckte bara två år men blev mycket viktig.

Han var mycket eklektisk, tog intryck från en rad håll: blues, country, Elvis, marknadsfördes till en början som en countryartist, men slog inte, spelade in i Nashville. Men sedan fann han sitt sound i en liten studio i Clovis, New Mexico där producenten Norman Petty och Holly utvecklade ett nytt studiosound i countrysammanhang: trummor, tung backbeat a la r & b, double-tracking, overdubbing: modernare än Sun Records och Sam Phillips.

Buddy Holly: Peggy Sue, trummisen spelar bara tom-toms, gitarren så nära att plektrumet hörs

Musikexempel: Buddy Holly: Peggy Sue (1957)

En utveckling om West Texas: I Buddy Hollys grupp The Crickets ingick bassisten Waylon Jennings som missade flyget och överlevde, Jennings blev sedan en stor stjärna inom countryn, som sk Outlaw, med Kris Kristofferson, Johnny Cash och Willie Nelson. Jennings var DJ i Lubbock, gift med sångerskan Jessi Colter, en annan country-artist. Från Lubbock med omnejd kommer också ett gäng moderna trubadurer och countrysångare, låtskrivare: kallade sig The Flatlanders 1970, Joe Ely, Butch Hancock och Jimmie Dale Gilmore (någonstans mellan folk, country och rock). Gilmore är numera en känd countrystjärna, liksom Ely. Hancock har skrivit flera fina låtar Just A Wave, She Never Spoke Spanish To Me, Standin' At The Big Hotel.

Rockabillyn har också en rent instrumental aspekt: ett gitarrdominerat sound, men också trummor och orgel är viktiga. Soundet är enkelt, rakt på sak, ofta tekniskt innovativt: Raunchy (Bill Justis), Rumble (Link Wray), energiskt som hos Johnny & Hurricanes. En speciell besläktad genre är surfmusik som man ofta kopplar ihop med ett gäng vita unga soldyrkare i Kalifornien. Men när surfmusiken kom gick den upp också på den svarta rhythm & blueslistan. Det finns alltså en svart rhythm & blues- och en rock-botten också i surf-musiken. Stora namn är Jan & Dean, framför allt Beach Boys.

En annan utveckling som den instrumentala rocken tog går i riktning mot blues, sk white blues eller blues revival som inföll i medlet av 60-talet. En gitarrist som står med ena benet i den instrumentala rocktraditionen och det andra i bluesen är Lonnie Mack, från Mellanvästern. Lärde sig spela gitarr vid fem års ålder, spelade country i barer som 13 åring tillsammans med sina bröder, sedan rock, 1963 spelade han in Chuck Berrys klassiska rock-hit Memphis som instrumentallåt:

Lonnie Mack: Memphis

Lonnie Mack spelade 1985 i Texas tillsammans med den vita bluesgitarristen Stevie Ray Vaughan, Strike Like Lightning hette den skivan.

4. Elvis Presley

Musikexempel: Good Rockin' Tonight, september 1954.

Vad hör vi här? Instrumentering? Stil? Inflytelser?

Elgitarr, rytmgitarr och akustisk bas (samtliga energiska, särskilt basen).

Var har vi hört sådant förut? En förenklad variant av western swing instrumentalt sett. Doug Poindexter & His Starlite Wranglers: Scotty Moore och Bill Black (trummisen D J Fontana kom in senare, sommaren 1955).

Elvis röst? Bör gå dels till originalet, dels fundera över country-sångstraditionen: falsett, eller blandning av vanlig sång och falsett vanligt inom country, som var en låg, ofta komisk genre. Förebilder: t ex Jimmie Rodgers, Hank Williams, Bob Wills, yodel och falsett, Patsy Cline (growls, vokalismer).

Den andra viktiga traditionen är den svarta: blues och gospel. Elvis sångröst är en countrybluesröst, modellerad efter Arthur Big Boy Crudup, som var från Tupelo i nordöstra Mississippi, precis som Elvis. Elvis första singel på Sun Records, inspelad juli 1954, var en country-jump blues av Arthur 'Big Boy' Crudup. Alltså mitt emellan trad. Country blues och modernare jump blues; That's All Right Mama; Elvis spelade också in ett par andra av Big Boys sånger: So Glad You're Mine, My Baby Left Me, båda 1956.

Good Rockin' Tonight var Elvis andra singel på Sun Records.

Sun Records: Sam Phillips: spelade in mycket svart musik, nästan alla bluesnamn i Memphis, Howlin Wolf, B B King, Roscoe Gordon, Ike Turner, etc. För sitt eget skivbolag (först Memphis Recording Service, senare Sun, men även för andra som Chess i Chicago). "If I could find a white boy who can sing like a negro I could make a million dollars". (enligt hans sekreterare Marion Keisker).

Sun-soundet: rått, enkelt, med primitivt eko. Definierade rockabilly-soundet.

Originalet av låten Good Rockin' Tonight var skrivet och inspelat av den svarta cry-blues-sångaren Roy Brown, en förebild till senare tiders soulsångare. Vad var det nya med Roy Browns stil? Roy som var från New Orleans förenade blues och gospel på ett nytt, intensivt sätt, mer melisma i sången, mer showmanship, häftigare puls i låten. Ett år senare gjordes Good Rockin' Tonight av rhythm blues-sångaren Wynonie Harris, Mr Blues som han kallades. Harris var en s k blues shouter, efterkrigstida stil där man s a s ropade ut sången, utan country bluesens growls, mera rakt ut: Big Joe Turner var en annan, Jimmy Rushing, sångare i Count Basies band, Walter Brown, sångare hos Jay McShann osv. Bill Haley, den vita rockpionjären, han med Rock Around The Clock är ett slags blues-rock-shouter. 1940-talet.

Rytmen, den kraftiga backbeaten (tyngdpunkten på andra och fjärde slaget i rytmen) kommer från gospeln. Också Elvis sätt att dröja, respektive rasha rytmen kommer från gospeln.

Elvis första singlar på Sun gjordes enligt ett specialkoncept: ena sidan country, andra sidan blues, varför? The Hillbilly Cat. Rockabilly = hillbilly rock'n'roll. The Color Line.

Elvis var uppväxt under mycket fattiga förhållanden, i Tupelo, Mississippi, fadern Vernon var en tillfällighetsjobbare, modern Gladys (f. Smith) var hemmafru som ibland jobbade som sömmerska på fabrik. Vernon blev fast för ett checkbedrägeri och tjänade två år i Parchman's Farm (arbetsläger) när Elvis var liten (åren 1938-40). Elvis hade en tvillingbror Jesse Garon som dog vid födseln. Elvis var enda barnet, föräldrarnas ögonsten. Familjen flyttade regelbundet, bodde bl a en tid i ett område med övervägande svart befolkning. Starkt religiös, First Assembly Of God-kyrka (pingstvännen), kallas ofta även Holy Roller-kyrkor, lite nedsättande, familjen gick ofta på utomhusmöten, revivalmöten, också svarta. Elvis kärlek till gospeln blev bestående, Elvis ville bli gospelsångare, när familjen kom till Memphis 1948 (Elvis var då 13 år) sjöng han i pingstförsamlingen där, i en juniorgrupp, men blev senare nobbad som gospelkvartettsångare, han kunde inte stå stilla när han sjöng, sa man (tog det hårt).

När han fick ett erbjudande att bli medlem i The Statesmen, en vit gospelgrupp, men redan hade startat sin rockkarriär sa pappa Vernon ungefär To hell with the Statesmen, you're doing all right now.

Vernon var en typisk sk looser, hade ryggproblem, brist på ambition, ströjobb, men hade humor, som gick i arv till Elvis, trogen sin familj, men levde sedan alltid i skuggan av sin son. Förhållandet mellan Elvis och Gladys var mycket starkt. Elvis var en typisk mammas pojke, satt hemma och spelade gitarr på sängkanten, varken rökte eller drack sprit. Blev alltså The King of rock 'n' roll, Rebel without a cause.

Fick en gitarr, troligen när han fyllde elva, den hade han sedan nästan alltid med sig, också i Memphis, till skolan. I den vita Humes High School var Elvis en skötsam elev. Men en ensling. Sjöng och spelade ofta på fritiden, nästan bara ballader och gospel. Vill bli balladsångare, popsångare, en ny Dean Martin eller Eddie Fischer. Men det blev han inte utan rockkung:

2. Hound Dog.

Hound Dog med Elvis sommaren 1956, på RCA, 31 takes. Sam Phillips hade sålt Elvis till storbolaget RCA för 35.000 dollar. På Hound Dog hörs också den vita gospelgruppen Jordanaïres, pianist Shorty Long, märklig låt, originalet skrivet av Jerry Leiber och Mike Stoller, två judiska grabbar (tonåringar) från New York som flyttat till LA, skrev några av rockens finaste låtar, bl a åt Elvis, originalet skrev de åt Big

Mama Thornton, en svart blueslady som ingick i Johnny Otis bluesshow, där Leiber och Stoller också var med på ett hörn 1953. Originalen har en speciell rumba-boogie-beat (obs titeln Hound Dog har kvar rumba-rytmen). Elvis hade sett en kille i Las Vegas göra det här numret i sin show, Freddie Bell and The Bellboys. Elvis knyckte Freddie Bells version till sin egen scenshow, låten blev hans temasång. Men: sången är ju skriven ur en kvinnlig point of view. You aint nothing but a hound dog, crying all time time. Well, you ain't never caught a rabbit and you ain't no friend of mine. Handlar om en kille som springer omkring och gör sexuella erövringar hela tiden och glömmer sin flickvän. Bland de svarta var sexualmoralen annorlunda än i det vita Amerika, killarna hade en annan frihet att göra erövringar, det afrikansk-amerikanska familjesystemet ser annorlunda ut än det vita, kvinnorna är centrala sammanhållare av de svarta familjerna).

Hound Dog har en väldig energi, en energi som passar det man brukar tala om som redneck-attityder väldigt bra: male chauvinist, ofta rasistisk, sydstatsattityd, utbildad, grov, tuff, låg social status.

Ett annat exempel är Carl Perkins Blue Suede Shoes:

You can do anything but lay off of my blue suede shoes. / Well, you can knock me down, step in my face, / slander my name all over the place, / burn my house, steal my car, / drink my cider from an old fruit jar, / do anything that you want to do, but uh-uh, honey, lay off my shoes.

Ordet honey utmärker att sången är romantisk!

Trots att Elvis är rebellen, rock-kungen är nästan alla Elvis sånger romantiska till tematiken. Elvis ville bli balladsångare och när han prövade för Sam Phillips var det en massa ballader han sjöng, på ett ganska konstigt, udda sätt, visslade och hade sig, sånger som Blue Moon (av Rodgers & Hart), I Love You Because, en fin countryballad av en blind Texas-sångare, Leon Payne (som också skrivit Lost Highway, en låt Hank Williams har spelat in), Harbor Lights, en låt som den svarta vokalggruppen The Platters har spelat in osv.

Vi ska kolla in en rockballad, en av Elvis klassiska. Vad skiljer Elvis balladsång från den klassiska Tin Pan Alley-stilen hos t ex Frank Sinatra eller Ella Fitzgerald?

3. Love Me

Någonting om Elvis och Elvis. Personen och personan, masken. Namnet Elvis. Ovanligt (även Presley). Låter som science fiction har någon sagt. Pappan hette Vernon Elvis. Aaron var efter en av Vernons vänner Aaron Kennedy. (skrivet i dopcertifikatet med två a men Elvis ändrade det sedan till ett a). Elvis är ett ovanligt namn förutom bland fattiga vita

sydstatare, vars förfäder en gång i tiden kom från England och Skottland, i 1600-talets England stavades namnet Helwiss eller Helwys.

Elvis lade sig tidigt till med ett sätt att klä sig och en frisyr som skilde honom från mängden: kläderna: red pants, a pink shirt and socks, and a lime-colored jacket, t ex. Elvis klädde upp sig, i starka, mörka färger, hämtade från svarta s k hipsters (vad är det) från Beale Street, Lansky's. Blandning av högt och lågt, att klä upp och klä ner. Man ser nästan aldrig Elvis i jeans och t-skjorta (förutom om filmrollen kräver det). Ett slags lantlig snobb. Stora kläder, s k zoot suits (från swingpjattar).

Frisyr: tidigt, redan i Humes High School, alltså innan han sjöng rock klädde han sig så här, plus frisyren: också den inspirerad av svart kultur, där svarta i sin tur försökte likna vita: gjorde s k conks, det vill säga häftiga frisyrer där håret står som en turban eller låda (jfr Little Richard, Malcolm X, hipsters tuffa frisyr). Mycket grease, pomada, håret kammat bakåt så att det bildade två sidvingar som möttes i nacken: Ducktail eller Duck's Ass eller bara DA. Svart stil, i Los Angeles mexikanska invandrare under WW2, s k pachecos som också klädde sig på liknande sätt och hade denna typ av frisyr; Elvis ska ha knyckt frisyren av Tony Curtiz, ur en 40-talsfilm (där Curtiz hade en liten roll). Hårfärgen svart - svart inflytande, men också comic books, serieteckningar Captain Marvel som var en av Elvis idoler, när han läste något var det mest serietidningar. Började också tidigt använda mascara (italienska, betyder mask). Polisorngerna - efter långtradarchaufförer, men kanske också från filmens värld: Rudolf Valentino, Elvis idol. Polisornger finns också i cajunkulturen i södra Louisiana.

Elvis skapade alltså en offentlig bild, en persona (latinets ord för mask, roll), en mask. Personen Elvis och masken Elvis. Det som händer är att masken blir allt starkare och småningom tar över mer och mer av personen Elvis. En överklighetskänsla:

4. Surrender.

En av Elvis idoler var Mario Lanza, antagligen ville Elvis också bli en ny Mario Lanza (denne var från Philadelphia och sjöng opera, eller operaliknande saker, också i filmer), av italienskt ursprung liksom så många av popsångarna.

Surrender - Torna a sorriento, en napolitansk folksång i s k bel canto-tradition. Hurudan är Elvis version; jämfört med Mario Lanza, Pavarotti å ena sidan och Frank Sinatra, Tony Bennett å den andra?

Rytmsikt: en latinamerikansk rytm.

Rummet i sången: obestämt, ett slags fantasirum, "counterspace", jfr Graceland.

Ett drömlandskap, ett leklandskap. Andra fantasylåtar: Crying In The Chapel, It's Now Or Never (O Sole Mio), Are You Lonesome Tonight? Elvis som karnevalsfigur, en karnevalistisk skung. Karnevalsfriheten, masken kan också bli ett fängelse. Kan en rockkung abdikera? Hur tar man sig ur rocken: Eric Burdon: I Used To Be an Animal but now I'm all right.

Det är inget yrke, ingen roll, man blir ett med rollen, som i renässansens commedia-dell arte-teater: de som spelade commedia dell-arte-figurena Harlequin, Pantalone, Dottore, Pulcinella (Pierrot, i Frankrike, Punch i England, doxckteater Punch & Judy) de blev ett med rollen. Spelade dem resten av sitt liv. Så är det också med Elvis.

Vad händer: karnevalsfriheten, *Narrenfreiheit*, är en frihet inom vissa gränser. Den sena Elvis blir en grotesk rockkung. Grotesken är en karnevalistisk estetisk princip, den groteska realismen. En som föder och dör samtidigt (Bachtin). Kan Elvis åldras?

Som Törnrosa i sitt slott, eller Skönheten och Odjuret, eller en Folkhjärte, en tricksterfigur (Legba, trickstergudom från Dahomey, en god of the crossroads).

Också Memphis ligger precis at the crossroads: mellan den djupa Södern och industrierna i Norr, mellan östkusten och västern, i countrysammanhang mellan Appalacherna och Texas, mellan Nashville och Austin, i jazzsammanhang mellan Chicago och New Orleans, i popsammanhang mellan New York och LA.

Vad var det unika, det farliga med Elvis: det sexuella, kroppsliga som tolkades in: överskridandet av det stora tabut i USA, rasgränsen. Trots en viss integration är USA fortfarande ett segregerat samhälle, ett rasistiskt samhälle. Äktenskap mellan vita och svarta är ovanliga, rasismen har en sexuell aspekt. Rasismen i södern del i ett klass/kastsystem.

Creole (of Colour)

Parodi eller pastich

The color line: Ryktet. Elvis skulle ha sagt: allt de svarta kan göra för honom är att putsa hans skor eller köpa hans skivor. Kan förstås inte beläggas.

Elvis har aldrig tagit avstånd från sin barndoms kultur, men inte heller kunnat beläggas med rasistiska attityder:

Men få svarta i hans närhet (köksan i Graceland och endel andra bland tjänstefolket, svarta sångerskor i Las Vegas i bakgrundskören The Sweet Inspirations (jfr Cissy Houston, nieces were DeeDee & Dionne Warwick, dottern heter Whitney Houston). I kören även den vita gospelbasen J D Sumner och operasångerskan Kathy Westmoreland.

Ett slags temasång för Elvis under Las Vegas-perioden, alltså sjuttioalet blir An American Trilogy, arrangerad av country-kompositören Mickey

Newbury). An American Trilogy består av tre sånger, vad är det för sånger:

An American Trilogy

Analys av stilen: bombastisk (jfr Also Sprach Zarathustra, av Richard Strauss, används även i filmen 2001 A Space Odyssey av Stanley Kubrick. En självrefererande kommentar av Elvis och en högstämd spiritualisering av nationella, amerikanska motiv:

1. Dixie eller I Wish I Was in Dixie's land (alla vet vad Dixie är?) skriven av Daniel Decatur Emmet, en av minstrelshowernas största stjärnor, Black face comedian år 1859, alltså strax före inbördeskrigets utbrott. Blev en ballad för The Confederacy, senare även älskad i norr.
2. The Battle Hymn of The Republic, en dikt av Julia Ward Howe, texten skriven 1861, sedan hon hade besökt Unionens arméläger strax utanför Washington DC under det amerikanska inbördeskriget. Melodin till hymnen kommer från en gammal revivalhymn "Glory, Halleluja".
3. Negrospiritualen All My Trials.

Högstämt, sentimentalt, patetiskt, groteskt, karnevalistiskt.

En iscensättning där entertainern Elvis kan uppträda i många roller, som minstrelsångare, soldat, gospelsångare, balladsångare, predikant, sydstatare, amerikan.

5. Rock 60s and beyond

Detta handlar om den amerikanska populärmusiken, fortfarande. 1960-talet är en formlig explosion i flera avseenden. Man brukar säga att rock 'n' rollen dog 1958 och återuppstod 1963 i och med Beatles och the British Invasion (Beat, Merseybeat, bluesbaserade stilar med Stones, Who, Yardbirds, Cream etc). Vad var det egentligen som hände? Några trådändar att nysta kring:

Skillnaden mellan rock och pop, rock 'n' roll och rock. Popen kommersiell, rocken icke-kommersiell, popen sliskig, marknadsanpassad, rocken revolutionär, avantgardistisk?

Producentstyrd musik på sextiotalet: Mitch Miller, Phil Spector, Holland-Dozier-Holland, Jerry Wexler, i Nashville Chet Atkins, i Los Angeles Lou Adler (Mamas & Papas, Carole King), Brian Wilson (Beach Boys). Bubble gum. Skivorna görs i studion, nästan från början till slut.

A total sound, 16 kanalers bandspelare, tid i studion. Lager på lager, men inte som en symfoniorkester. Wall of sound. Soundscape. Lite

senare (från 1965 framåt) svarta producenter som Norman Whitfield, Thom Bell, Curtis Mayfield, Sly Styne etc. Stort pampigt format. Men samtidigt i början av 1960-talet anpassat för bilradio, kassetbandspelare (C-kassetten kom på 1960-talet, före det stora otympliga kassetter, jag hade själv en omkring 1960), transistorradio. Diskanten viktigast (treble), basen mindre viktig: exempel Supremes-klassiska hitlåtar 1963-64, girl groups.

Rock'n'rollen från början en liten musik, liten kultur, låg, det "lägsta" skiftet i high school i sydstaterna. Slutet av 1940-talet, början av 1950-talet började vita ungdomar lyssna på svart musik, svarta radiokanaler (Elvis ett tidigt exempel), blev hip att tycka om svart musik.

Rock'n'rollen spred sig till Atlantkusten, till nordstaterna, till västkusten. En massa band uppstod, alla ville spela själv, musiken var enkel att lära sig, tre ackord räckte, alla skrev sina egna låtar eller lärde sig några rockklassiker. Garagebanden uppstod, många i Mellanvästern, kring New York och på västkusten.

1. McCoys: Hang On Sloopy

Analysera soundet! Jämför med rockabilly, rhythm & blues.

Den politiska medvetenheten ökade, utbildningsnivån ökade, ungdomen gick i college. College band. The Baby Boom. Konsumtionshysterin. Öppenheten för allt nytt: britterna med sin retro av amerikansk musik: Beatles, Stones.

Bob Dylan: en katalysator, 1960-talets viktigaste musikfigur.

En kameleont. Född i ett lite samhälle i Minnesota, som son till en judisk järnhandlare, ändrade han sitt namn från Robert Zimmermann till Bob Dylan (efternamnet tog han av den walesiske poeten Dylan Thomas).

Bob Dylan ville bli en ny Elvis, lade sig till med ett märkligt manerat sydstatsuttal som inte finns i verkligheten. Började digga s k folkmusik (obs inte detsamma som det vi menar med folkmusik, i USA är detta en musikalisk ström, inte i första hand en stil).

Jag ska tala mer om folkmusiken i den sista föreläsningen men här räcker det med att nämna att Dylan starkt identifierade sig med den mest mytomspunne amerikanska folkmusikern, den radikale, kommunistiske eller anarkistiske Woodie Guthrie (från Oklahoma). Guthrie sjöng om den stora Depressionen, missväxt, om orättvisor, kapitalismens avigsidor. Dylan la sig till med en hel mytologi kring Guthrie, besökte honom på sjukhuset etc.

Men så plötsligt "sادلade han om", från sin folkimage, sina protestsånger, med flera fina album på CBS slog han plötsligt om och satte i elpluggarna. Musiken blev med ens rock och folkpuristerna

rasade, hasns spelade först tillsammans med ett bluesrevivalgäng Paul Butterfield's Blues Band, senare The Band.

Folkrocken hade fötts. En av de centrala grupperna var ett västkustgäng med country-, folk-, bluegrassbakgrund, The Byrds, under ledning av Jim, kallade sig senare Roger McGuinn, med Gene Clark, David Crosby bland medlemmarna. Från LA, Byrds ledde den nya alltmer drogbaserade rockmusiken, den psykedeliska rocken som stod i nära förbindelse med allt som kunde kallas Underground, Counter culture. Uppstod även en flod av tidningar, seriemagasin, rockklubbar, en hel ny kultur. Bara ett annat område förutom den traditionella ungdomskultur som utgjordes av sporten kunde konkurrera i viss mån med den nya rockkulturen, vilken? Rymd- och science fiction-kulturen, ett viktigt ämne i amerikanska skolor. Sci-fi och fantasy viktiga populärkulturella genrer alltsedan dess i USA, in till denna dag, jfr Star Wars, Star Trek, Mars anfaller etc. Detta var ju också rymdåldern, Neil Armstrong första mannen på månen 1969. Också Byrds gjorde endel rymdinspirerat material, Mr Spaceman, Eight Miles High (dock kanske mer psykedeliska). Rymden var en metafor för trippen, att bli hög.

Byrds: I Set You Free This Time

Analysera! McGuinns tolvsträngade gitarr, the harmony singing, känslan av tidigt sextiotal som är omisskännlig, dock resignerad, detta är efter mordet på President Kennedy (He Was A Friend of Mine, sjöng Byrds). The Flower Power-rörelsen, LSD. Acid-tests. San Francisco (massor av band), Haight Ashbury (men verkligheten var inte så romantisk som sången, se George Harrison, etc). Fillmore East och West. Summer of Love. 1967. Monterey-festivalen. Över huvud taget är festivalfenomenet intressant. Visar på koppling mellan folkmusikrörelsen och rocken. Festivalen utvecklad inom jazz (Newport nära Boston), också inom folkmusik, bluegrass. Rock-festivalerna blev allt större, allt viktigare manifestationer av ett alternativt livssätt, en livsstil. En orgie i droger och sex, ansåg många föräldrar. Peace and Love, menade ungdomarna. Woodstock, Altamont.

Rörelserna: Fredsrörelsen, framför allt medborgarrättsrörelsen som startat på 1950-talet mot segregering av skolor och offentliga platser, i domstol. Marcher - nära samband med folkmusikrörelsen men också med rocken. Men rocken var framför allt vit, några rasblandade viktiga grupper fanns: Booker T & MGs, Sly & Family Stone (blandade soul och psyk.), även genusblandad, Santana (blandade rock och latinamerikanskt, psykedelia). Våldsamma händelser dominerade: Kennedy-mordet 1963, raskravaller, mordet på Martin Luther King 1968, men framför allt Vietnam-kriget

som blev den stora vattendelaren i samhället. Tonläget blev alltmer uppskruvat, hysteriskt, radikaliserat, nya vänstern, svarta muslimer, pantrar. Det som senare skulle kallas Heavy Rock föddes egentligen redan på 1960-talet.

MC5: Kick Out The Jams

Analysera. Obscent språk. Rytmmatta, enorm kraftutlösning, gitarrerna låter som maskingevär, stark distortion av ljudet, sången är manisk, inspelningen är live, med publik, MC5 (Motor City, Detroit). Hårdrockare.

En apokalyptisk stämning, "politiserat", rockgruppen som "offer" för massmedia. Ett mycket upphetsat känsloläge. Jfr de engelska hårdrockbanden. Teatraliskhet.

Rockens symboliska kretsar: fem, enligt Ulf Lindberg. Mystifiering av tillvaron.

Symboler för det låga, orena, ambivalenta, överdrivna, utopiska.

Karnevalistiska symboler. Inversion estetisk strategi. Närhet till marknad och massa.

Kan rocken bli avantgarde, revolution, politik?

Andra grupper: Doors, Janis Joplin & Big Brother & Company, Jefferson Airplane. Längs linjen anpassning (konformism) - revolt.

Rocken som ett tuggummi eller en dammsugare.

Rocken och konsten: Art schools. England. Liberaliserade inträdeskraven till engelska art schools, tog 16- 17-åriga arbetsklassungdomar:

John Lennon (jfr Yoko Ono, avantgardistisk konstnär), Keith Richards, Peter Townshend, Eric Clapton, Jimmy Page, Brian Eno, David Bowie (född David Jones)

Mark Knopfler, arkitektskola, Captain Beefheart (Don Van Vliet), skulptör.

Velvet Underground och Andy Warhol. Punken och Malcolm McLaren (amerikanska rötter, exploderade i England) Art schools: Sex Pistols' Glen Matlock, Joe Strummer, Paul Simonon; Mick Jones, alla från Clash, vidare Siouxsie Sue, Adam Ant, shock value, performance as art, situationist theories, of subversion and fashion sommaren 1976 i London. Det visuella. Clash viktigaste punk och new wave-bandet. Reggae, andra inspirationskällor, expansivt.

Rocken och image, mode, det utmanande. Moral Panik.

Rock och teater: glitter, androgynitet. Symbolkretsar.

Karnevalskungen och de binära oppositionerna: gud - människa, människa - demoner, upp och ner, man - kvinna, liv - död, rit, kult, karnevalskungen tar på sig medlarens uppgifter. Karnevalskungen måste

symboliskt dö eller så bränns en docka eller dödas ett djur i kungens ställe för att man ska kunna ta sig ur karnevalen. Också rocken närmar sig dylika våldsamma utbrott.

Tillbaks i sextiotalet: en viktig rörelse som man inte så lätt ser: i de svarta samhällena i USA, i storstädernas ghetton sker en avgörande förändring omkring 1967: vilken?

Lee Morgan: Sidewinder

Musikanalys. Groove, Hardbop. Funk. Jazz med gospelinslag. Detta är 1963. Omkring 1967 faller den folkliga botten ur den svarta jazzen. Jazzen ersätts som folklig musikform i de svarta ghettona av soulen, funken. Övergångsformer finns förstas som just ovannämnda Sidewinder, Horace Silvers, Herbie Hancocks funklåtar. Men allmänt taget ett paradigmskifte: nu är bluesbotten i den svarta musiken definitivt ute, soulen (gospel) inne.

Den amerikanska musikutvecklingen överlag kan ju avläsas som en afro-amerikanisering av de olika musikstilarna: varje musikstil för en afro-amerikansk genomsyrning, följande stil är ofta mer "afro-amerikansk" än den tidigare, rörelsen går från ragtime till blues till boogie till gospel till soul till funk till rap. Samtidigt sker det att hela musikfältet spricker upp i en mängd små micromusics, musik för olika mikrokulturer, minoriteter.

Sextiotalet var inte bara counterculture, flower power, rock och hippies. Det fanns också en annan, mer respektabel sida: pop i betydelsen Tin Pan Alley (gatstump i New York). En musik för the easy life, "make it easy on yourself" som en låttitel nog så talande lyder. En musik för ett strömlinjeformat medelklassamerika där hissarna och luftkonditioneringen fungerar: ett liv i överflöd, the affluent society, en musik för mellangenerationen.

Det viktigaste namnet är Burt Bacharach som tillsammans med låtskrivaren Hal David skrev en mängd klassiska hitlåtar i denna stil som numera har kommit igen som revival och nostalgivåg: easy listening. Bacharach som länge var gift med Hollywood-aktrisen Angie Dickinson var född på alla platser Kansas City (28), studerade klassisk kompositionsteknik, ackompanjerade Marlene Dietrich (på piano). Sofistikerad: catchy tunes concealing complicated rhythms and changes (jfr Antonio Carlos Jobim, bossanovans upphovsman i Brasilien). Close To You (Carpenters), There's Always Something to Remind My (Sandie Shaw), Twenty Four Hours From Tulsa (Gene Pitney), What The World Needs Now (Jackie DeShannon), Make It Easy On Yourself (Walker Brothers), What's New Pussycat (Tom Jones), och så flera låtar

för den som är den mest kongeniala uttolkaren av Bacharachs sånger, Dionne Warwick (myster till Whitney Houston): Do You Know The Way To San José, I Say a Little Prayer, Alfie, Don't Make Me Over. Och så denna sin kanske finaste låt:

Dionne Warwick: Walk On By

Dionne Warwick är svart, men låter inte särskilt svart. Ligger därmed kulturellt nära en mittfåra. Andra kompositörer i easy listening, AOR (Album Oriented Radio, Adult Oriented Rock, All Over The Road, Middle of The Road), pop-stilen är:

Jimmy Webb (född i Elk City, Oklah. 1946): Up, Up and Away (5th Dimension), By The Time I Get to Phoenix, Wichita Lineman, Galveston (Glen Campbell), MacArthur Park (Richard Harris)

Laura Nyro (Bronx 47): Wedding Bell Blues, Blowin' Away, Stoned Soul Picnic (5th Dimension), And When I Die (Blood, Sweat & Tears), Stony End (Barbra Streisand), Eli's Coming (Third Dog Night).

Carole King (42, Brooklyn) mest egna tolkningar av sånger.

Neil Diamond (41, Brooklyn): Cracklin' Rosie, Thank The Lord For The Night Time. Se även Barry Mann, 39, Brooklyn, Cynthia Weil, 42, Manhattan, Neil Sedaka 39 NYC, Paul Simon NYC.

Barry Manilow (46, Brooklyn),

The 'Megastars':

Bruce Springsteen, f. 1949 från Ashbury Park, New Jersey, fadern busschaufför, italiensk-irländsk bakgrund. Den siste "riktige" rockhjälten, Working Class Hero. Kombination av amerikansk patriotism och arbetarklassperspektiv, rockberättare, stark live. Blåsare bland instrumenten. Superstar with populist appeal. Musiken ändå det centrala. Michael Jackson 1958, från Gary, Indiana, familjen Jehovas vittnen, nästan hela familjen i show biz. Lead singer vid 11. Förnyat soulen, stöd av Diana Ross, prod. Quincy Jones, jazzmannen, *Thriller* 82. Sedemera frågan om masken: androgynen, den svarta som blir vit (passing), alien, frågan om hans sexuella preferenser (pedofilanklagelser), intensiv scenshow, tv-videos.

Madonna, född Madonna Louise Ciccone 1958, Rochester, Michigan. Projection of the female image, mycket omdiskuterad, bilden viktigare än soundet. Evita.

Frågan om MTV:s inverkan: igen: blir bilden viktigare än soundet, har rockens era tagit slut?

Eventuellt spela: Bruce Springsteen: Born To Run (1975)

Folk, Roots-music

Musikexempel: Woody Guthrie: This Land Is Your Land

Vem var detta, den mest mytomspunne "folkmusikern" i USA, företrädaren för folkmusikströmmen.

Från Oklahoma som drabbades hårt av torka och missväxt under Depressionen, skrev Dust Bowl Ballads, politiskt radikal, tillhörde kommunistpartiet, detta var en allmän trend i USA på trettioalet, med en politisk radikalism, särskilt bland intellektuella och i endel fackföreningar.

Utmärkande för folkmusikströmmen är att den tillhört denna tradition, en svart företrädare för samma linje är sångaren Paul Robeson, bas, med operakvaliteter, sjöng bl a Ol' Man River av Jerome Kern (från Show Boat).

Guthrie spelade in sin musik för Alan Lomax från The Library of Congress Archive of Folk Music grundat 1928 som var en viktig folkloristisk, musikologisk institution i USA, spelade även in bl a Jelly Roll Morton. Lomax var egentligen blues-expert, skrev en bok om Mississipi-bluesen *The Land Where The Blues Began*.

Om den första karaktäristiska faktorn vad gäller folkmusikströmmen är radikalismen så är den andra musikologerna, folkloristerna som ville skapa en puristisk, äkta folkmusik och som när de stötte på svarta bluesmän som spelade elektifierat bad dem övergå till akustiska gitarrer. Andra dylika musikinsamlare: Alans fader John Lomax, som samlade in Cowboy Songs and Other Frontier Ballads i Texas 1910. John Lomax första chefen vid LoC-arkivet, sedan sonen Alan. John spelade in Leadbelly, Bukka White, Muddy Waters och många fler. Ralph Rinzler från The Smithsonian Institution, ett annat viktigt arkiv, hjälpte Bill Monroe, spelade in Doc Watson och hans familj i Deep Gap, North Carolina.

Den tredje viktiga faktorn när det gäller folkströmmen är de intellektuella. Trots att man spela in många svarta och omhuldade bluesen och andra svarta former som songster som Leadbelly, fieldhollers, worksongs blev detta en musik för de intellektuella, intelligentian framför allt i storstäderna i öster och speciellt universiteten. En speciell folkmusikström med egna festivaler, skivbolag, Vanguard, Folkways, ett centrum blev Boston och Cambridge, Mass., Harvard Universitetet där. Rounder, Flying Fish, Arhoolie, Sugar Hill (även country).

Jämför jazzen med Prestige, Blue Note, Impulse!

Det som började som en relativt liten akademisk rörelse i coffeehousen vid Harvard och de andra universiteten i framför allt Ivy League och i Greenwich Village blev en stor folkrörelse på 1960-talet.

Folkmusikvågen: protestvågen, fredsrörelsen, anti-Vietnam. Namn som

Joan Baez, Peter Seeger, The Weavers där Seeger ingick, Odetta, Josh White, Bob Dylan.

Kommersialisering samtidigt: även Kingston Trio (låten Tom Dooley), fr a Peter, Paul & Mary: Mary Travers, f d off-Broadway-skådespelerska, Peter Yarrow, solo folksinger, Paul Stookey a stand up comic, sometimes singer: Seegers Blowing In The Wind, Dylans Puff The Magic Dragon.

Musikexempel 2: Machito: Sopa de picon

Vad är detta, varifrån?

Den latinamerikanska musiken i USA viktig, i dag allt viktigare.

Inflytande framför allt från Cuba och Puerto Rico.

Men i början av seklet också en annan ö i en helt annan riktning:

Hawaiian Craze, Hawaii amerikanskt 1898, egentligen var det Cuba man hade velat ha (imperialismens storhetstid). Hawaii-gitarr med mycket tremolo, all things hawaijan var populära i början av seklet i USA, av de sålda skivorna det första decenniet efter skivindustrins tillkomst var en majoritet hawaiimusik! Steel guitar i country.

Samtidigt också en tidig latinamerikansk våg: maxixe och habanera (tidig tango, men var som namnet antyder från Havanna), påminde lite om ragtime med synkopering, livlig rytm. Dansmusik: ball room dancing var på gång i USA.

1930-talet rumba, Xavier Cugat (f. i Barcelona, kom via Kuba till USA), förenklad latinamerikansk musik, i massor av Hollywood-musikfilmer.

1950-talets mambo eller mamba-craze NYC: Machito, Tito Puente (från Puerto Rico), Tito Rodriguez. Perez Prados ork. spelade en något förenklad, easy listening-variant.

Chachacha - lättare att dansa för vita, slutet av 1950-talet, Puente, Machito, cubop: Machito och jazzmusiker som Dizzy Gillespie, Charlie Parker, Stan Kenton, Mario Bauza nyckelfigur (Machitos huvudarrangör).

Boogaloo, en kortvarig soul-latin-fusion-dans på 1960-talet i New York. Salsa (ordet betyder ju sås på spanska) samlingsnamn för latinamerikansk musik i El barrio, de spansk-amerikanska ghettona i storstäderna New York och Miami, uptempo latin music, framför allt från kubansk musik:

timbales, congos, bongos: komplicerade rytmer

conjuntos med trumpet och percussion,

charangas med flöjt och violiner

big band

clave basic rhythmic pattern 2/3-takt

Danser: son, son montuno, rumba, guaguanco, mambo, chachacha,

bolero, guarija (kubansk "country"), guaracha, puerto ricansk bomba och

plena, colombiansk cumbia, dominikansk merengue, fusioner med rock och jazz, jfr Santana. Ett helt universum av musik.

Latinamerikansk musik uppfattas ändå ofta som ett främmande, lite farligt element i USA: används ofta i gangsterfilmer, den latinamerikanska befolkningen växer snabbt, är mycket heterogen: geografiskt, på svart-vit-skalan, bofasta, inflyttade etc. Jelly Roll Morton: The latin tinge. Betydelse för jazzen.

Roots och revival hör ihop

De ovannämnda skivbolagen. Rounder i Cambridge, Mass. Arhoolie, Flying Fish, Sugar Hill. Närhet till country och bluesformer.

Södra USA viktigt inom populärmusiken - varför?

Klimatet, utomhus, dans, partyn, grillfester, hålligång, lördagsdans.

Befolkningsblandning, religionsblandning, New Orleans, cajuns i södra Louisiana, chicanos i Texas, indianer, svarta.

Folkkulturen speciellt stark här, hillbillykultur, efterblivenhet?

Men även modernisering, industrialisering:

Oljeboomen i östra Texas, Louisiana: cajun, country, honky tonks, fusioner, boogie. Houston-området. Rymdboomen. NASA:s rymdcentrum i Houston.

New Orleans har vi varit inne på. Karnevalsmusik, Second line, rumba-boogie-blandning. Närheten till Karibien som är en musikaliskt mycket rikt område med massor av musikvarianter. Rikt musikliv.

Cajun och zydeco: två sidor av samma mynt, cajun är musiken för de vita louisianabornas av fransk härkomst (från Acadia i det vi kallar Kanada).

Lafayette, Baton Rouge, Lake Charles. Har en egen musikhistoria, massor av musik, artister:

Fiol och dragspel - dragspelet (diatonic accordion) fördes in här av tyska och tjeckiska järnvägsarbetare i mitten på 1800-talet, Petit fer - triangel. - valser och two steps, cotillions, mazurkas har ofta en klagande ton mitt i det dansanta. Freden i Utrecht 1713, fransmännen gav kolonin till brittena, kallade den Nova Scotia. Creolfranska.

Iry Lejeune, Nathan Abshire, Balfa Brothers av äldre, Jo-El Sonnier, gruppen Beausoleil (ledd av Michael Doucet), D. L Menard av de något yngre.

Musikexempel: musik för barn med Beausoleil: Les maringouins ont tous mange ma belle (myggorna har ätit upp min kära, alltså som blev kvar var stortån som man kan använda som kork när man fiskar).

Zydeco, än mer rytmiskt uppdrivet, dragspelet i centrum, blues i botten:

Clifton Chenier, Rockin' Dopsie, Queen Ida, Buckwheat, spelas av kreoler (creoles of color, jfr Fats Domino). Les haricots sont pas salés, the snap beans aren't salted. Les haricots. Piano accordion. Washboard - frittoir, amplification. Uppsving i och med oljeboomen i Mexikanska golf-området.

Texas: mycket rikt på olika stilar, skiljer sig också i olika delar av landet, östra Texas påverkat av cajun/zydeco, boogie i Houston-området fr a, honky tonks i östra Texas, honky tonk en countrystil efter WW2, Lefty rizzell, Ray Price, Ernest Tubb m fl.

Western swing, trubadurer i West-Texas, rockabilly, blues i mängder (Freddie King, Albert Collins, Stevie Ray Vaughan, Fabulous Thunderbirds), livlig blues- och rockscen i Austin, Texas.

Tex-Czech-dansmusik

Tex-Mex -dansmusik

norteno - på mexikanska sidan,

conjunto - lantlig Tex-Mex

Stor repertoar, många artister, egen historia.

Familjen Jimenez: Don Santiago Jimenez, Santiago Jimenez Jr och Flaco Jimenez (även medlem i rockgruppen Texas Tornados (med Doug Sahm, Augie Meyers och Freddy Fender (Baldemar Huerta).

Musikexempel: Flaco Jimenez: Ay the dejo en San Antonio

Dansen var en s k ranchera, andra är polka (tjeckiskt arv), guaracha, cancion, bolero, blues, corrido (politisk sång), cumbia, danzon.

Äldre fina Tex-Mexartister och -grupper är t ex Lydia Mendoza, Los Pinguinos del norte, Valerio Longoria, Isidro Lopez, Conjunto Bernal. Då är vi framme, resan är över. Frågor.